

Motion till riksdagen 2007/08:Sk383

av **Jan R Andersson och Finn Bengtsson (m)**

Alkoholskatternas inverkan på tillgången av legalt och illegalt införd alkohol i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alkoholskatternas inverkan på tillgången av legalt och illegalt införd alkohol i Sverige.

Inledning

Sedan Sverige beslutade att inträda i Europeiska unionen var det känt att förutsättningarna för vår alkoholpolitik skulle förändras i flera delar. Det svenska undantaget från den inomeuropeiska fria rörligheten av alkoholvaror varade i tio år, varför man svårligen kan säga att rimliga förberedelser för att möta ett eventuellt förändrat konsumtionsmönster inte förelåg.

Sedan Sveriges EU-inträde har den svenska bryggerinäringen minskat sin ölförsäljning med närmare en fjärdedel. Många bryggerier har tvingats lägga ned sin produktion. Samtidigt tyder mycket på att nedgången för svensk bryggerinäring inte hänger samman med en minskad ölkonsumtion, snarare tvärtom. Andelen införd öl från utlandet har under senare tid ökat från 20 miljoner till över 160 miljoner liter öl. Kanske är även den senare summan grovt underskattad. Förutom de svenska bryggeriernas svårighet att ha en kontrollerad försäljning innebär den stora privatimporten tillsammans med den illegala införseln en onödigt miljöbelastning. Enligt en rapport motsvarar utlandsinköp av öl och andra alkoholdrycker en miljöbelastning motsvarande 112 000 ton koldioxid per år eller 167 kilo koldioxid per liter alkohol.

Fel! Okänt namn på

Ändrade konsumtionsmönster

Idag kan vi i delar av befolkningen spåra ett förändrat konsumtionsmönster. Framförallt när det gäller ungdomar mellan 16 och 19 år samt bland storkonsumerande män mellan 20 och 30 år är handeln av legalt eller illegalt införd alkohol från andra europeiska länder vanlig. Trots att Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet i studier visat på trender att den totala konsumtionen av alkohol i Sverige minskat kan det finnas anledning att ifrågasätta dessa uppgifter.

Enligt Sorads uppgifter för totalkonsumtionen ökade Systembolagets försäljning samtidigt som den legala och illegala införseln minskade under det förra året. Summan enligt dessa uppgifter att den totala konsumtionen minskade. Dessa uppgifter har dock ifrågasatts. Samtidigt visar statistik från svensk bryggerinäring att deras försäljning till utlandet, framförallt Tyskland, ökade stadigt under både 2006 och 2007. Under de första månaderna under innevarande år har också passagerartrafiken samt trafiken med personbilar, lastbilar och bussar ökat med upp till 13 procent. E-handeln med alkohol har också ökat kraftigt. De senaste fyra åren har e-försäljningen av alkohol i Sverige tredubblats. Tullverkets slutsatser är också att den totala volymen alkohol som passerar gränsen inte minskar. Mycket talar alltså för att införseln av alkohol ökar istället för att minska. Det är med andra ord svårt att tala om ett trendbrott. Unga människor och andra har idag stor tillgång till billig illegal alkohol.

Kriminella nätverks etableras

Avanserna för den som smugglar alkohol är idag mycket stora. Riskerna för smugglarna att bli åtalade och fällda för brott är mycket liten. Enligt den officiella statistiken har endast 2,8 promille av den alkohol som olagligt införs i Sverige stoppats. Enligt Tullverket finns i deras spaningsregister omkring 5 000 personer som mer eller mindre aktivt ägnar sig åt att införa alkohol till Sverige.

De som köper illegal alkohol etablerar samtidigt kontakter med många gånger grovt kriminella nätverk. Av dem som i Sverige fällts för illegal införsel eller illegal försäljning av alkohol är en tredjedel tidigare dömda för andra brott. Vanligt är vålds-, vapen- eller narkotikabrott.

Möjligheterna att snabbt tjäna stora pengar på illegal försäljning är stora. I ett exempel hade en person under tio månader tjänat ihop omkring 700 000 kronor netto efter utgifter för inköp, transporter och andra kostnader. De ekonomiska drivkrafterna är således en mycket stor drivkraft för smugglarna.

Skyddade grupper mest utsatta

Den svenska alkoholpolitiken har som utgångspunkt att särskilt utsatta grupper ska skyddas från alkohol genom begränsad tillgänglighet och höga priser

samt ett statligt försäljningsmonopol. Detta till trots kommer endast hälften av den alkohol som konsumeras idag från Systembolaget.

Av de grupper som är särskilt vanliga som köpare av illegal alkohol är ungdomar mellan 16 och 19 år den största. Den näst vanligaste gruppen är storkonsumerande yngre män. Med andra ord är den illegala försäljningen av sprit i Sverige till stor del riktad mot de grupper som den restriktiva alkoholpolitiken hade som mål att skydda. En undersökning i Kalmar visade att 40 procent av ungdomarna mellan 16 och 19 år någon gång under ett års tid hade köpt illegal alkohol. I stora delar av landet är bilden ungefär densamma. Ingen del av Sverige är undantagen från denna försäljning, även om det i södra och mellersta Sverige är mer vanligt förekommande.

Ungdomar är också den mest lönsamma kundgruppen för smugglare. För en platta öl som i inköp kostar omkring 60 kronor är utpriset mellan 140 och drygt 200 kronor. Marginalerna är således mellan 100 och 200 procent. Ungdomar är också den grupp som av lätt insedda skäl är mest priskänslig. För många unga är det idag lättare och billigare än för vuxna att få tag i alkohol.

Skattefrågan viktig för införseln

Som tidigare konstaterats är möjligheten att snabbt tjäna stora pengar genom att illegalt införa alkohol till Sverige idag stora och risken för att bli stoppad mycket liten. Detta är givetvis en anledning till att smuglingen enligt Sorad ökat med 64 procent sedan år 2002. Förra året närmade sig konsumtionen av illegal alkohol som andel av den totala alkoholkonsumtionen 10 procent.

Flera länder i Sveriges närhet har på senare tid genomfört skattesänkningar på alkohol för att begränsa införsel och återfå en kontrollerad försäljning i hemlandet. Finland genomförde exempelvis en kraftig sänkning för att undvika en ökad gränshandel. Likaså har Danmark i olika omgångar sänkt skatterna för att hindra en köpflykt. Det är svårt att jämföra Sverige med Finland som före sin skattesänkning hade en mycket liten del av försäljningen utanför detaljhandelsmonopolet. Danmark och Sverige liknar i större grad varandra då det i båda länderna finns en sedan lång tid utbredd vana vid gränshandel och därför en stor del oregistrerad handel.

I både det danska och det finska fallet innebar skattesänkningarna att befärad ökad införsel kunde hindras, och i Danmarks fall kunde man efter skattesänkningen till och med visa på en minskad total alkoholkonsumtion med 5 procent. Alkoholskatterna har en påvisat stor betydelse för våra konsumtionsmönster. Därför är det angeläget att denna fråga får särskild uppmärksamhet, speciellt då skatten på starköl efter årsskiftet kommer att höjas.

Stockholm den 4 oktober 2007

Jan R Andersson (m)

Finn Bengtsson (m)